

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Orednik in upravniki: prof. dr. J. Lavdarski av.

Office of publication: 2627 So. Lawrence av. Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XVI.

Chicago, Ill., ponedeljek, 6. avgusta (August 6), 1923.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 183.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZVEZNI KONGRES UTEG-NE BITI SKLICAN NA IZREDNO ZASEDANJE.

Novi predsednik Coolidge, ki je položil prisego pred svojim svolskim očetom, je konferiral z državnim tajnikom Hughesom.

NOVEGA PREDSEDNIKA SO NA NJEGOVI POTOI V HOTEL. POZDRAVLJALE MNO. ŽIJE.

Washington, D. C., 3. avg. — Novi predsednik Združenih držav Calvin Coolidge, ki je kmalu po obvestilu o smrti predsednika Hardinga položil prisego vprito svojega svolskega očeta na njegovem domu v Plymouthu, Vt., je prevzel vladne vajeti te dežele v roke.

V narodno prestolico je prispel nocoj ob devetih in osm minut. Vlak je rabil za pot od New Yorka do Washingtona štiri ure in dvajset minut.

Čprav je njegov vlak dospel v Washington mnogo prej, kakor pa je kazal vzorni red, da bi se ne narobalo pragoč ljudi na postaji, ga je vendar pozdravilo več sto oseb.

Uradno je pozdravil predsednika Coolidge državnih tajnik Hughes. Ob tem pozdravu so bili navzoči glavni poštar New, nadomestni delavski tajnik Henning, tretji pomočnik državnih tajnik Wright, polkovnik C. O. Sherrill, ki je bil pomočnik predsednika Hardinga, in pa zastopnik metropolitanske policije sile.

Kar najznačilnejša izjava od strani novega predsedniškega kroga je bila to, da nima novi predsednik še ničesar reči glede na možnost izrednega sklicanja naložnega kongresa.

Predsednikov tajnik Edward T. Clark je dejal, da se hoče Coolidge posvetovati z administracijskimi voditelji, preden se bo izjavil o tej zadevi.

Ker je konferenca med predsednikom, Hughesom in senatorjem Curriam trajala pozno v noč, je prevladalo mnenje, da je možnost izrednega kongresnega zasedanja tvorila enega najvažnejših problemov, o katerih so imenovani trije uradniki razmislivali na konferenci.

Novi predsednik je tudi namignil dovolj jasno, da želi obdržati v svojem kabinetu vse moše, ki jih je nastvil Harding. Resignaciji, ki sta ju predložila iz tujine po kablju tajnika Mellon in Davis, ne bosta sprejeti.

Na poti v Washington je dejal predsednik Coolidge svojim prijateljem, da si želi nasvetov odstrani moš, na katere se je zanesel njegov prednik.

Predsednik in Mrs. Coolidge sta šla naravnost v svoje stanovanje, ki sta si ga bila najela in v katerem sta stanovala, odkar je bil Coolidge umeščen za podpredsednika Združenih držav.

Tisti čas, ko je bilo pričakovati, da dospje predsednikov vlak, so se jele nabirati ljudske množice v bližini železniške postaje Union (Dalje na 3. strani.)

Podkupljeno časopisje.

Pobarvane vesti o rudarjih v West Virginiji.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Premogovniški baroni West Virginije so podkupili poročevalce Associated Pressa, International News Service, New York Herald in za nekaj časa tudi United Pressa, da so pošiljali nerisnična poročila o rudarjih tokom procesa proti Wm. Blizardu v Lewisburgu, W. Va. Tako javlja "The New York Call".

Ko je uredništvo "Calla" vprašalo glavnega urednika "New York Herald" za pojasnilo, je urednik odgovoril: "I don't give a damn".

"Call" poroča, da je "Herald" reporter, ki je bil obnem poročevalce za "Cincinnati Enquirer". Šlo bi sto dolarjev dnevno tekot obravnave od west-virginjskih operatorjev.

NOVI PREDSEDNIK JE DRUGI MUSSOLINI?

London, 4. avg. — Depesha Central Newsa iz Rima se glasi, da ameriški poslanik Child in drugi Američani v Rimu so glasovali v intervjuju s poročevalcem rimskega lista "Giornale d'Italia", da je Calvin Coolidge, novi predsednik Združenih držav mož akcije, drugi Mussolini!

MOST RAZSTRELJEN, RUDARJI OBTOŽENI.

Šest somersetskih rudarjev v zaporu. — Afera močno diši po zaroti.

Boswell, Pa. — (Fed. Press. Poročila Tom Tippett.) — V noči 17. julija je bil s dinamitom razstreljen železniški most proge B. & O., ki drži čez bližnji potok Stony Creek. Nekaj dni pozneje je bilo aretiranih šest stavljujočih rudarjev, ki so še danes v ječi v Somersetu, ker ne morejo položiti po \$5000 poročila, kakor je odredil sodnik John Berkey pri drugem zaslišanju dne 28. julija. Obravnava se bo vršila 10. septembra.

Zaprti rudarji so člani rudarske unije U. M. W. A., katere vodi štrajk v tem okolišju že 16 mesecev. Unija bo skušala dobiti skupnega poročila za izpustitev šestih rudarjev iz zapora.

Rudarji so bili aretirani in obtoženi na ovadbo nekoga Johna Gudenskega, ki je tudi stavlkar. Gudenski je izpovedal, da je bil v družbi šestorice, ki je razstrelila most s dinamitom s namenom, da prepreči odvažanje skebakoga premoga. Gudenski ni zapet. Nekdo je takoj položil zmi poročila in neznanega vira.

Obtoženi stavlkarji zanikajo krivdo in izjavljajo, da je razstrelba mostu delo sovražnikov stavlkarjev, ki hočejo rudarje na ta način diskreditirati in bankrotirati njihovo unijo. Obtoženi opozarjajo na dejstvo, da sta še bili prej dve razstrelbi na njihov račun: v prvem slučaju je bila razdejana hiša nekoga stavkoka, v drugem pa železniški voz za premog. Zarota v obeh slučajih je pa bila tako prozorna, da ni bil nihče prijet. Razdejanje mostu je delo istih ljudi, in rudarji bodo dokazali svojo nedolžnost pred sodiščem.

Rudarska unija je polna spijonov. Gudenski je bil že nekaj časa na sumu, da je najetež, ki "štrajka" po naročilu. Unija mu ni dosti zaupala in stavlkarji ga niso poznali. Takoj drugi dan po razstrelbi je izginil, dne 24. julija ponoči je pa armada policistov vdira v kotoišče stavlkarjev v Jeromu. Policaji so naložili avtomobil z rudarji in jih odpeljali v Boswell, kjer so jih držali pod stražo na javnem prostoru do desetih prepoldne na ogled vsem zasmehevalcem. Sodnik Eouis je vodil prvo preiskavo. Takrat se je pojavil Gudenski in priznal krivdo ter obnem obtožil šestorico stavlkarjev kot sokrivce. Ko je unijaki odbor poizvedel, kje je bil Gudenski teden dni pred aretacijo drugih, so mu povedali, da je bil zaprt. Ječar je kasneje dejal, da Gudenskega ni bilo v zaporu. Pri drugem zaslišanju, ki se je vršilo 28. julija, je pa prišlo na dan, da je bil Gudenski skrit v hiši Jacka Bentleyja, notoričnega agenta operatorjev. Gudenski je priznal, da obleka, ki jo ima na sebi, je bila Bentleyjeva. Po konfani preiskavi se je Gudenski odpeljal v Bentleyjevem avtomobilu neznan kam. To dokazuje, da je bil Gudenski najetež.

Razstrelba mostu je bila delo ekspertov. Vsa 110 čevljev dolga železna stvba, ki je spajala bregova, je padla v vodo, dočim je cementna podpornica sredi struge nepoškodovana. Tesarji so v treh dneh postavili lesen začasni most, po katerem vozijo skebaki premog iz Somersetu na trg. Skoro tretjina vsega neunjskega premoga gre preko tega mostu.

Stavka rudarjev v Somersetu je pod vodstvom distrikta št. 2, je pod vodstvom distrikta št. 2,

HARDINGOVA SMRT NA PRAVILA ZMEDO V POLITIKI REP. STRANKE.

Vse ugiblje, vse se pomenkuje in izprašuje, kaj bo sedaj, in kdo bo prevzel strankino vodstvo med republikanci.

NAPRAM NOVEMU PREDSEDNIKU CALVINU COOLIDGU SO REPUBLIKANCI DO 'KAJ HLADNI.

San Francisco, Cal. — Nenadna in tragična smrt predsednika Hardinga je ustvarila veliko politično zmešnjava. Člani vladnega kabineta in republikanski voditelji ne vedo, kaj bi pravzaprav počeli. Še pred nekajimi dnevi je bilo gotovo, da bo predsednik Harding iznova imenovan na republikanski konvenciji za predsedniškega kandidata. Ali danes ni več predsednika Hardinga med živimi in republikanska stranka je brez voditelja.

Nasledstvo Calvina Coolidgea v predsedništvu je bila zadeva, na katero ni nihče računal med tistimi, ki kontrolirajo republikansko stranko.

Kljub vsemu godrnjanju in vsem pojavom velikanke nevolje med prebivalstvom na arednjem zapadu pa govorci o gibanju tretje stranke ni nihče resno dvomil o sopetni nominaciji predsednika Hardinga.

Popolnoma jasno politično delstvo je bilo, da bi ne mogel nihče v republikanski stranki prapredložiti nominacije predsednika Hardinga.

All sedaj je vse izpremenjeno in možnost, da postane senator Johnson predsedniški kandidat republikanske stranke, možnost, ki je bila še zelo oddaljena, ko je Harding živ, prihaja sedaj zopet v politično ospredje.

Lahko pa se tudi zgodi, da imenuje republikanska stranka državnega tajnika Hughesa, ali 'alka Hooverja, ali pa tajnika V. ecksa za predsedniškega kandidata. Z odstranitvijo predsednika Hardinga iz političnega življenja pa utegne biti gibanje tretje stranke opuščeno, in lahko se pripeti, da se bodo senatorji La Follette, Brookhart, Johnson in drugi takozvani radikalni člani progresivne senatorske skupine pogovarjali za nominacijo na republikanski konvenciji. Nastali položaj pa daje upanje tudi tistim, ki podpirajo Henryja Forda, ker paš nihče ne ve, ali je ta demokrat ali republikanec.

Potem pa je še Borah iz države Idaho, ki je mogočen in silen voditelj progresivnih sil v senatu. To je moš, ki je morda bolj priljubljen med narodom kakor pa Johnson.

Vsem tem nasprotujočim si silam v republikanski stranki pa je novi predsednik Coolidge velika uganika, in republikanski voditelji so precej hladni do njega.

Nihče ne ve, do kake moči se utegne pospeti v teku svoje službene doba, ki bo trajala še malo več kakor poldrugo leto. Dostojni nihče računal nanj. Kajti navadno smatrajo vsakega podpredsednika Združenih držav za politično malenkost. Vsekakor pa menijo, da bo tudi kandidat za nominacijo.

Kakor je soditi po njegovih prvih izjavah, bo sledil političnim smernicam, ki jih je zagovarjal pokojni predsednik Harding. Seve pa sedaj še nihče ne ve, kaj bo naredil Coolidge.

Coolidge prevzema predsedniško službo v tej politični atmosferi. Njegova politična bodočnost je v njegovih rokah. Niso sleer političkarji naravnost sovražni proti njemu, ali verno bo imel precej težko-stališče med njimi. Zelo obupen boš ga čaka, če bo hotel združiti vse nasprotujoče si elemente v prihodnjem kongresu, zakaj, novonastali položaj je še podgal njihna stremiljenja.

kateremu predseduje John Brophy. Stavko vodi Powers Hapgood, kateremu pomsa Peter Mallin.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Hardingovo truplo bo jutri pripeljano v Washington. Dan pogreba v Marionu, O., še ni določen.

Hardingova smrt je napravila veliko zmedo v politiki republikanske stranke.

Novi predsednik morda skliče kongres k izrednemu zasedanju. Prohibicija je farsa, je dejal Čermak.

Razstrelba mostu podtaknjena stavkujočim rudarjem v Somersetu, Pa. Šest stavlkarjev aretiranih.

Podkupljeno časopisje poroča laži o westvirginjskih rudarjih.

Tajnik delavske unije v San Franciscu misterijozno izginil.

Farmarji Minnesote so za neomejeno naseljevanje kmetijskih delavcev iz Rusije in Čehoslovakije.

Inosemstvo.

Evropski monarhi in predsedniki šalujejo za Hardingom.

Angleško-francoška kriza čaka.

EVROPSKI DVORI ŠALUJEJO ZA HARDINGOM.

Monarhi in predsedniki so se obloki v črno in poslali sošalje.

London, 4. avg. — Angleški kralj George V. je poslal brzjavko sošalja Hardingovi vdovi in odredil šalovanje na dvoru za teden dni. Sošaljne brzjavke so poslali tudi prestolonaslednik Wales, ministrski predsednik Baldwin in bivši ministrski predsednik Lloyd George. Prvič v zgodovini Anglije se je zgodilo, da kralj uradno šaluje za predsednikom Združenih držav.

Paris, 4. avg. — Predsednik Millerand in ministrski predsednik Poincare sta včeraj osebno posetila ameriškega poslanika Herricka in mu izrekla sošalje v imenu francoskega naroda. Poincare je poslal brzjavko Hardingovi vdovi.

Berlin, 4. avg. — Predsednik Ebert in ministrski predsednik Cuno sta dva brzjavno izrekla sošalje v imenu ošieljne Nemčije.

Bruselj, 4. avg. — Belgijski kralj in kraljica sta poslala osebno sošaljno brzjavko Hardingovi vdovi.

Rim, 4. avg. — Italijanski kralj, Mussolini in papež so poslali brzjavko državnemu tajniku Hughesu, izrekajoč sošalje. Papež je odredil posebno maše zadušnice in molitve.

Tokijo, 4. avg. — Baron Učida je v imenu japonske vlade izrekal sošalje.

Delavski voditelj izginil.

Tajnik unije mornarskih delavcev v Friscu je morda žrtov zarotnikov.

San Francisco, Cal. — (Feder. Press.) — Martin Olsen, tajnik Marine Transport Workers unije, je misterijozno izginil pod okoliščinami, iz katerih se lahko sklepa, da je postal žrtov maščevalnosti od strani sovražnikov organiziranega delavstva. Njegovi prijatelji in člani unije ga iščejo vsepovsod, toda zastonj. Policija se na briga dosti, da bi pomagala pri polvedovanju in iskanju. Delavec sumijo, da je bil na samem ugrabljen in odveden v jetništvo, če ni bil umorjen in njegovo truplo vrženo v morje.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek deževno in toplejšje; vetrovi z juga. Temperatura sadnjihi 24 ur: najvišja 72, najnižja 67. Solnce izide ob 5:48, zaide ob 8:03.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Minnesotski farmerski biro je poslal podobnim birojem v drugih državah Unije in vodsstvu Federacije farmerskih birojev v Ameriki načrt za svobodno naseljevanje kmetov iz Rusije in Čehoslovakije na ameriških farmah.

O. F. Bratfute, predsednik omenjene Federacije, ki je prejel načrt minnesotskih farmerjev, je dejal te dni, da še ne ve, če bo načrt osvojen ali ne, toda on se strinja, da je treba nekaj ukreniti glede večje svobode naseljevanja kmetijskih moši iz Evrope, ki jih veseli kmetovanje v Ameriki.

Minnesotski farmerski biro je predložil načrt kongresu, če bo prej godoben po Federaciji ameriških farmerskih birojev.

Delavci brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške.

ČERMAK SMATRA SUHO POSTAVO ZA NAVADNO DELAVSKO FARSO.

Predsednik okrajnega sveta pravi, da zapira vlada ravne ljudi, a se skrivi pa niti lasu bogatinom, ki krišje suho postavo.

SE ZAVZEMA ZA IZPREMENOVO VOLKSTADOVE POSTAVE, LAHKA VINA PA PIVO.

Chicago, Ill. — Vladno uveljavljanje prohibične postave je čisto navadna farsa, je dejal sadnji petek predsednik okrajnega sveta v odgovor na obdolitve, ki jih je izrekel zvezni okrožni pravdnik Edwin A. Olson, ko je trdil, češ, da so okrajni uradniki zelo malomarni in bresbrjni v uveljavljanju suhe postave.

Predsednik Anton Čermak je podal svojo izjavo pred finančnim odsekom okrajnega sveta, ko je uradnik lista "The American Issue" zahteval, naj bi okrajni svet dovolil \$25,000 za boj proti kršiteljem prohibične postave. O tej zahtevi bo okrajni svet glasoval danes.

"Jaz sem se izjavil vprito protisalunske lige," je dejal pozneje Čermak, "da je vladno uveljavljanje prohibične postave postalo čisto navadna delavska farsa.

"Vedno sem verjel v uveljavljanje naše ustave in naših postav, pa naj bodo to narodne, državne ali okrajne, tikačoe se česar koli čo.

"Jaz nisem razdiralec ustave, sem pa močan in iskren zagovornik izpremembe Volkstadove postave v tolika, da bodi dovoljeno ameriškim državljanom živati lahke vina in pivo.

"Vlada je dovoljevala bogatim ljudem kršiti prohibične postavbe brez vsake kazni, in slo, če je sploh katero iz raspešvanja in nakupovanja "munisajna" v okraju Cook, izira vačdel iz tega, da dobavljajo le bogatini po cele vagone opujnih pišac v naš okraj.

"Odočno sem proti temu, da bi obalsti pchale sirofnake, delavce, klerke, mehanike in druge male ljudi v leavenworthsko ječo, če jih slučajno zasadijo, ko si kupijo kupice pišace.

"Sem za uveljavljanje Volkstadove postave, in mislim, da si morajo narodni, državni in okrajni uradniki prizadevati v tem amisu.

"Ali vržimo se predvsem na bogatino, preganjamo in kaznujmo tiste ljudi, ki dovažajo po cele vagone žganja in "munisajna" v naš okraj.

"Čo bi vlada prepovedala Čikano rabiti vodo iz jezera Michigan v pitne svrhe, ali bi ne zaprli vodnih naprav ter tako popolnoma dosegli svojega cilja?

"Čemu potem ne zajeziti izvirka, iz katerega prihajajo zaloge žganja v okraju Cook?

"Ali smo se kdaj slišali o tem, da bi obalsti preganjale posestnike velikanskih zalog žganja, zalog, ki jih je vedno dobiti v kleteh bogatih in mogočnih ljudi?

"Ali ni mar res, da si more bogatin kupiti opojne pišace nadebeto ter jih piti doma brez vsake skrbi, dočim je siromak, ki si ne more špogati kaj takega, kasno in zaprt, če si zdajpazda kupi kupice piva ali vina?

"Ustavite uvažanje žganja na cele vagone in čolne v ta okraj, pa ne bo nobenega več kršitelja prohibične postave v tem okraju."

STRIČ SAM JE VEČ IZPLAČAL V MESSOU JULIJU, KAKOR PA PREJEL.

Washington, D. C. — Zvezni izdatki so bili v mesecu juliju večji od dohodkov, kakor je razvidno iz poročila, ki ga je pravkar izdal finančni department. Skupni dohodki so znašali \$205,742,000. Izdatki pa so bili \$242,221,000. Finančni department pravi, da je narodni dolg narasel v mesecu juliju za \$3,748,000.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

UPAJMO, DA PRIDE KMALU.

New York, N. Y. — "Ko pride doba atomične enerrije, bo gram zlata, transformiran v svoje sestavne atome, produciral za dva milijona vrednosti električne sile, in tedaj bo bolj dobičkonoano žgati zlato kakor pa ga delati," je izjavil tukaj washingtonski učenjak dr. Paul Footé. — Dalje je rekel, ko bo atomična enerrija gonila stroje, letala in ladje, ne bo imelo zlato več denarje sredstvo nobene vrednosti več, kajti kemiki bodo poljubno delali zlato iz atomov, kolikor ga bodo hoteli imeti.

PORURNRSKA KRIZA ČAKA.

Anglije mogoče imenuje finančna oskrbnika Nemčiji.

London, 4. avg. — Mednarodna reparacijska in porurnrska kriza za je včeraj odšla na počitnice z angleškim parlamentom vred. Koliko časa bo počivala, se ne ve. Angleško-francoška korespondenca bo mogoče objavljena v torek 7. avgusta; istočasno bo angleška vlada odgovorila na noti Francije in Anglije.

V uradnih krogih sugerirajo, da bo Anglija morda predlagala finančnega oskrbnika za Nemčijo, če se odloči za separatno akcijo v reparacijski krizi.

Oskrbnik bo imenovan po egiptovskem zgledu, če sploh pride do tega koraka. Njegova naloga bo, reorganizirati namške finance, najeti posojila proti zastavljenju premoženja Nemčije, plačavati odškodnino Franciji in vršati kontrole toliko časa, da bo dolg plačan.

Paris, 4. avg. — Tu poročajo, da se med Anglijo in Francijo plečejo načrti za vsajemni garancijski pakt soper nevrovoiciran napad (od strani Nemčije), ki naj vodi do zmanjšanje francoske armade ter konsekventnega znižanja ogromnih stroškov, ki jih ima Francija v svojo sedanjjo veliko armado.

Francoska vlada je baje pristala na izdelanje stalne armade za 200,000 moš, ako ji Velika Britanija z drugimi veleislami vred garantira, da pošlje Franciji ravno toliko vojakov v slučaju napada nanjo. Pogodba bo predložena ligi narodov.

Duesseldorf, Nemčija, 4. avg. — Francoski general Degoutte je včeraj odredil, da preidajo vse tovarne na okupiranem nemškem teritoriju v roke Francozov, ki jih bodo poskušali obratovati.

Francosko-belgijske oblasti so razpustile organizacijo nemških deških skautov in višješolskih kadetov v Porenju in Poruhrju. Obe organizaciji sta šteli preko 200,000 članov. Obtoženi sta bili, da sodelujeta pri sabotaži in špijonstvu.

Farmarji in naseljevanje.

Minnesotski farmerski biro je odprta vrata kmetijskim delavcem iz Rusije in Čehoslovakije.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Minnesotski farmerski biro je poslal podobnim birojem v drugih državah Unije in vodsstvu Federacije farmerskih birojev v Ameriki načrt za svobodno naseljevanje kmetov iz Rusije in Čehoslovakije na ameriških farmah.

O. F. Bratfute, predsednik omenjene Federacije, ki je prejel načrt minnesotskih farmerjev, je dejal te dni, da še ne ve, če bo načrt osvojen ali ne, toda on se strinja, da je treba nekaj ukreniti glede večje svobode naseljevanja kmetijskih moši iz Evrope, ki jih veseli kmetovanje v Ameriki.

Minnesotski farmerski biro je predložil načrt kongresu, če bo prej godoben po Federaciji ameriških farmerskih birojev.

Delavci brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene glaslov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$4.50 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov na vseh, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-50 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v olopuju n. pr. (Julija 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZA KAJ SE POTEGUJEJO BOGATINI?

Predrznost bogatinov presega vse meje. Zadovoljni niso s tem, da hočejo doma narekovati, ampak vtikajo se tudi v zadeve tujih držav in hočejo tudi tam zapovedovati.

Neki Viljem Randolph Hearst, izredno bogat človek in izdajatelj raznih dnevnikov, lastuje v Mehiki farmo, ki obsega 333,000 akrov. Farma je tako velika, da lahko tvori zase državo.

V Mehiki določajo davke Mehiciani, pravzaprav njih zastopniki v postavodajnih zbornicah, ki delajo tudi postavne za Mehiko. Mehika ni del Združenih držav, ampak samostojna država, ki ima svojo ustavo, na podlagi katere se sprejemajo postave.

Iz brzojavk se razume, da so bili v Mehiki naloženi davki, ki Hearstu niso všeč. Nekako pred dvema mesecema je Hearst apeliral na ameriške oblasti, da store nekaj, da ne bo njegovo ogromno posestvo tako težko obdavčeno.

Kaj se je pravzaprav zgodilo, da Hearst zdaj protestira pri ameriškem državnem departmantu proti zaplenbi njegovega ogromnega posestva, ki je tako veliko kot ena država, brzojavke ne povedo jasno. Ampak znano je, da je mehiki predsednik Obregon namignil, da bodo tujezemci izgnani iz dežele po členu 33 v ustavi, ki skušajo ovirati mehiki sodišča z obtožbami korupcije. Mehiki predsednik je stvar že baje izročil mehikemu zveznemu javnemu tožitelju, da podvzame akcijo.

Akoravno brzojavke ne govore razločno, kaj se je zgodilo, se vseeno razume, da se lastnik ogromnega posestva, ki je tako veliko kot ana država, noče pokoriti mehiki zakonom in da hoče vplivati na mehiki sodišče na ta način, da ga obtožuje korupcije.

Po obnem mednarodnem pravu ima vsaka suverena država ali suveren narod pravico tako postopati s tujezemci, kot določi njegova najvišja postavodajna oblast. Ravnotako ima vsaka država ali suveren narod pravico zase delati postave, katerim se morajo podvreči domačini in tujezemci. Hearstov listi so sami to zagovarjali večkrat.

Zakaj se pa zdaj Hearst postavlja po robu in kliče ameriški državni departament na pomoč proti mehiki vladi? Zakaj se Hearst ne ravna po zakonih tuje države?

Hearst ima svoje vzroke in ti vzroki so gospodarski. Ako Hearst obdrži svet, katerega je mogoče kupil zelo po ceni in na način, ki se je udomačil pod Diazovim absolutističnim režimom, je ta svet zanj vreden milijone dolarjev. Še večji dobiček bo pa imel Hearst, ako od tega sveta plačuje izredno nizek davk.

Zadnje tedne je bilo zopet precej čitati, da Združene države priznajo Mehiko.

Veliko privatnih bizniških interesov pa ne želi priznanja Mehike po Združenih državah, ker smatra priznanje za nekaj škodljivega njih koristim. Ali je Hearst tudi med temi privatnimi bizniškimi interesi?

Pred vstopom Združenih držav v svetovno vojno so Hearstovi listi najbolj glasno kričali, da je treba proglašiti vojno stanje med Združenimi državami in Mehiko. Odkar so v Mehiki spodili diktatorja Džaza, ki je okoli trideset let izžemal mehiko ljudstvo in izročal deželo v plen tujezemskim kapitalistom, so Hearstovi listi priporočali intervencijo v Mehiki.

Ali kar se dozda ni zgodilo, se lahko zgodi v bodočnosti. Hearstovo časopisje bo krepko podpiralo svojega gospodarja. Zato je pa treba trezno in s premislekom čitati, kar priporočajo Hearstovi listi, da se spoznajo nameni, ki so vtelesnjeni v sugestijah in priporočilih.

Kdor čita te sugestije s premislekom, kmalu spozna, za kaj se Hearstovo časopisje poteguje.

POLITIČNA KAŠA!

Mestni svetovalec John Powers, ki je izvoljen v čikaškem volilnem okraju, v katerem je veliko število italijanskih volilcev, se je po brzojavnih poročilih nahajal v Rimu in se razgovarjal z Miho Bianchijem, tajnikom ministrstva za notranje zadeve. Ob tej priliki je Powers rekel tajniku ministrstva za notranje zadeve v Italiji, da želi izreči njegovo občudovanje in občudovanje mesta Chicaga fašistovskemu gibanju.

Powers je lahko izrekel svoje občudovanje italijanskemu fašistovskemu gibanju. To je njegova stvar. Ni

pa imel pravice govoriti v imenu Chicaga, ker ga ljudstvo v Chicagu ni pooblastilo, da hvali fašistovske nasilnike, brutalneže in divjake.

Ljudje v Chicagu, ki ne potrebujejo Powersa, da govori v njih imenu, ne bodo nikdar občudovali morilcev, požigalcev, besnih in brutalnih preganjalcev ljudi, ki so drugega političnega prepričanja.

Fašistovsko gibanje v Italiji je oče številnih umorov, požigov, ropov in nasilnih dejanj, kakršnih so zmožni popolnoma podivjani ljudje. Ubiti in umorjeni so bili po fašistih ljudje, ker se niso strinjali s fašizmom. Uničene in požgane so bile zadržne trgovine, knjižnice, čitalnice in domovi delavcev. Fašisti so na peklenaki način mučili Slovence in Hrvatve v Istriji, Gorici in Trstu in uničevali so njih imetek.

Takega gibanja pa ljudje v Chicagu, ki so res ljudje, obdarovani s človeškim čustvovanjem, ne občudujejo, ampak ga zaničujejo, pa naj bodo ti ljudje slovanske, romanske ali germanške narodnosti ali če so jenjkiji.

Powers se je laskal fašizmu! Okoli štirideset odstotkov volilcev v njegovem volilnem okraju je italijanskega pokoljenja.

Ali je mogoče to storil, da se prikupi volilcem italijanskega pokoljenja v svojem volilnem okraju? Če je tako, ali ni to prava političarska kaša profesionalnega politika, ki je pripravljen pohvaliti vsako reč, ako sodi, da mu bo tak slávospev osebno koristil?

SLIKE IZ NASELDIN.

Ironwood, Mich. — S tužnim srcem naznanjam, da mi je smrt pobrala mojo soprogo, ki je bila članica društva "Villa Velebita", št. 323 v tem mestu nad šest let. Pokojnica je podlegla za srčno boleznijo, katere je je mučila dolgo časa in ji po vseh mukah povzročila smrt. Lepo se zahvalim društvu, katero mi je v žalosti priskočilo na pomoč in darovalo venec pokojnici. Lepa hvala g. Jos. Murkoviču in njegovi soprogi ter g. Tomu Butkoviču in soprogi. Tako hvala Josephu Frkoviču in njegovi ženi iz Mellena, Wis., ki so me tudi tolažili v žalostnem stanju, me obiskali in darovali krasne rože. Hvala vsem prijateljem, katerih vseh ne morem obklati. — George Jelich.

Izseljevanje Jugoslovancev leta 1922.

Pe uradni statistiki, izdelani v Generalnem izseljeniškem Komisarjatu, je bilo izseljeniško gibanje iz Jugoslavije leta 1922, sledeče:

Kvota.

Kvota izseljencev iz Jugoslavije v Združene države je za fiskalno leto 1922-23 znašala 6426. Do konca decembra je bilo od tega izšpanih 5436 števil, ne računajoč tiste v Jugoslaviji rojene izseljence, ki so odšli v Združene države iz drugih evropskih ali ameriških dežel. V smislu zakona o kvoti se namreč štejejo v kvoto vsake dežele vsi tisti priseljenci, ki so bili v dotični deželi rojeni, brez ozira na to, v kateri deželi imajo državljanstvo. Če se je na primer kdo narodil v Jugoslaviji, ko so slučajno njegovi starši potovali akoli našo deželo, pa se pozneje iz svoje dežele izselil v Ameriko, gre na račun naše kvote.

Vsaga skupaj se je tekom koledarskega leta 1922 iz Jugoslavije izselilo 6086 oseb, medtem ko jih je bilo leta 1921 12.965.

Moških je bilo 2872
ženskih 3214

Že leta 1921 je število ženskih med izseljenec presegalo ono moških. Tako ni le v Jugoslaviji. Odkar velja v Združenih državah zakon o kvoti, se lahko opaža, da se izšpava velik del kvote z ženami in nevestami, ki jih dovajajo v Ameriko žvečel soprogi in ženali iz domovine.

Iz Jugoslavije se je izselilo tudi mnogo celih družin.

Izseljevanje po pokrajinah.

Od skupnega števila izseljencev odpada na posamezne pokrajine:

Srbija 518 t. j. 8 %
Vojvodina 1118... 18
Črna Gora 65... 1
Hrv. in Slav. 3033... 50
Dalmacija 750... 12.5
Slovenija 440 7
Bosna, Herceg. 162..... 2.5

Procentualno razmerje selitve iz posameznih pokrajin se je tega leta v primeru z letom 1921, povišalo v Srbiji in Dalmaciji, znižalo v Sloveniji, Bosni in Hercegovini.

ostalo približno enako na Hrvatskem in v Slavoniji ter v Črni Gori.

Te procentualne spremembe, zlasti povišanje odstotka za Srbijo, ni po mišljenju Generalnega Komisarjata nastalo vsled večje tendence izseljevanja te pokrajine, ampak zato, ker je bila kvota za leto 1922-23 umetno porazdeljena, ne pa po faktičnih potrebah dotičnih krajev. Združene države namreč niso določile kvote za Jugoslavijo sploh, ampak tudi razdelitev na teritorije beograškega in zagrebškega konzulata. Posledica je bila, da na primer Srbija niti ni popolnoma izšpala svoje kvote, ki je znašala 708 ker se je iz te pokrajine izselilo le 487 oseb v Združene države. Na drugi strani pa iz drugih krajev veliko število oseb ni moglo odpotovati, ker je bila njih kvota izšpana.

Izseljevanje po pokoljih.

Po poklicu je bilo leta 1922:

Kvalificiranih delavcev (skilled workmen) 444
Od tega moških 403
ženskih 41

Nekvalificiranih delavcev (unskilled laborers) 390
od tega moških 152
ženskih 238

Poljedelcev 3489
od tega moških 1404
ženskih 2045

Svobodni poklicel 171
od tega moških 75
ženskih 96

Družinski članov brez poklica (stareev in otrok) 1441
od tega moških 680
ženskih 761

Te številke pokazujejo, da je bilo več kakor polovica vseh izseljencev poljedelcev, namreč 51.8 odst. To pomeni velik preobrat proti letu 1921, ko se je izselilo le 13.02 odst. poljedelcev.

V oči pada tudi veliko število izseljencev brez poklica, to se pravi slahite. To potrjuje dejstvo, da so se v mnogih slučajih izselile cele družine, iz česar bi se dalo zaključiti, da si mislijo stalno poiskati novo domovino.

Po starosti.

Po starosti je bilo izseljencev:

nad 50 leti 284
od 30 do 50 let 2487
od 18 do 30 let 1987
ispod 18 let 1438

Največje število izseljencev obsega torci tiste v zrelih letih "od 30 do 50 let, ko so najsposobnejši za zaslužek.

Po plemenih.

Po plemenih je bilo med izseljenec:

Hrvatov 3084
Srbov 1460
Slovencev 336
Drukih Slovanov 117
Nemcev 760
Madjarov 259
Romunov 46
drukih narodnosti 598

Tudi tega leta kakor v prejšnjih presega število Hrvatov efektivno in procentualno v izseljevanju vsa druga plemena in narodnosti v državi.

Pismenost.

Od vsega števila izseljencev leta 1922 je bilo pisave zmožnih 5463
nezmožnih 598

Iz tega se seveda ne morejo izvajati zaključki glede na pismo-

nost v deželi, ker je znano, da je — od števil neke izjemne služaje — vseljevanje v Združene države in Kanado nepismenim prepovedano. Ali pri tej priliki se vendar lahko naglasi, da nepismenost v deželi bolj in bolj gin.

Oilj izseljevanja.

Pe deželah priseljevanja je odpotovalo:

V Zdruč. drž. Amer. 5436 90%
V Kanado 179 2.9
V Argentino 290 4.5
V Chile 7
v druge am. dežele .. 35
v Južno Afriko 20
v Avstralijo 44
v Novo Zelandijo ... 12

Izseljeniško gibanje je bilo torej tudi tega leta uravnano veličnoma v Združene države Amerike.

Izseljeniška pristanišča

Ker Jugoslavija še nima nobene domače luke za oceanški promet, kakor tudi nobenega domačega parobrodarskega društva za prevoz izseljencev, se opravlja naše izseljevanje izključno preko tujih luk in s tujimi parobrodniškimi družbami. Kolikor je gotovo število izseljencev odpotovalo čez domačo luko, je bilo to le na prehodu za kakšno tujo, zlasti italijansko.

Tako se je vkrvalo:

V Gružu 218
v Bakru 18
v Splitu 5
izseljencev.

V tujih lukah se je vkrvalo:

V Cherbourg 1573
v Hamburgu 1250
v Havru 1060
v Trstu 408
v Bremenu 212
v Rotterdamu 60
v Liverpoolu 132
v Southamptonu 67
v Neaplu 9
v Marsellu 3
v drugih lukah 1020

Iz tega se vidi, da potuje največje število naših izseljencev čez francoski luki Cherbourg in Havre.

Tega prometa naših izseljencev so bile deležne posamezne družbe v sledečem razmerju:

Gunard Line 1718
Canadian Pacific 505
Red Star Line 61
White Star Line 184
Comp. Generale Transatlantique French Line 1148
Hamburg American Line .. 989
North German Lloyd 157
Navigazione Generale Italiana 13
Cosulich 74
United American Line 370
Orient Line 9
Druge družbe 847

Gospodarski položaj.

Gospodarski položaj izseljencev se more ponekod presoditi po številkih, ki označujejo njih razmere, in po razlogih, iz katerih so se izselili.

Od vsega števila izseljencev leta 1922 je pustilo posesti doma 3970
prodalo svoje posesti 78
bilo brez posesti 2039

Po razlogih izselitve je bilo oseb, ki se izselile iz gospodarskih razlogov ... 5165
iz drugih razlogov 900

Nadalje se opaža, da je izmed izseljencev leta 1922 imelo sorodnike v Ameriki 5700 ni imeli takih sorodnikov .. 385

Prepaid tickete so poslali sorodniki 1903
sami so si plačali prevozne kar 4183

Tudi to potrjuje, da se izšpava veliki del kvote na račun tistih ki zapuščajo domovino, da se prselijo k sorodnikom, živčim v Ameriki.

Ti statistični podatki so bili sestavljeni na podlagi uradne evidence državnih organov izseljeniške službe in na podlagi odpranih knjig koncesioniranih parobrodniških družb. Toda ker služba leta 1922 še ni bila popolnoma organizirana, se ne morejo smatrati za brezpogojno natančne. V glavnem pa vendar približno dajejo pregled našega izseljeniškega gibanja.

Tudi urad. izseljeniškega poslanca zbira statistične podatke in jih urejuje s namenom, da dobimo vsaj s časom zanesljivo statistiko našega izseljeništvá. Da je ta zadeva zelo važna, se lahko razume brez posebnega dokazovanja. Tako bi na primer v vprašanju kvote marsikaj lahko bilo drugače, če bi imeli izšpno statistiko, s katero bi lahko dokazali faktično stanje, in marsikateri izseljenec, ki danes zaradi kvote ne more storiti tega, bi lahko poklical svoje sorodnike k sebi. Zato upa ta urad, da mu pojdejo v tem vprašanju zlasti naše organizacije na roko, kadar se obrne do njih zaradi statističnih podatkov.

VOJNE MINE ŠE OGROŽAJO LADJE NA MORJU.

Washington, D. C. — Čeprav je že skoro pet let minilo, odkar je bila sadnja svetovna vojna končana, so vendar še nemške in zavezniške mine plovbi v veliko nevarnost. Kakor je bilo sporočeno hidrografičnemu uradu mornariškega departmanta, so dne 11. julija videli ladje George Washington, na kateri se je peljal vojski čas predsednik Wilson v Francijo, v Severnem morju plavati mine.

Zavezniške vlade so polovile na tisoče in tisoče min, ali nekatere so se izgubile in sedaj plavajo proste po morju. Več jih je že začelo ob mnogo ladij, nakar so se mine razletele ter pognale dotične ladje v morsko globočino.

Ali veš, zakaj se tvoj deček tako rad potepa s drugimi dečki in uganja razne "porednosti"?

Odgovor na to in mnoge uganje v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenesije", katero dobiš pri Književni matici S.N.P.J.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura" in "V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških franciskanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvorne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.
2687-50 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

delavskega sveta.

O zvezdah promičnicah.

(Po Garrettta-P. Servisan.)

Nekdo me je vprašal, katere zvezde so jutranje in katere večerne. On je trdil, da so jutranje tiste zvezde, katere vidimo po polnoči in večernice, ki vidimo pred polnočjo, nekdo drugi pa je trdil, da vse zvezde, ki vidimo na vzhodni strani svoda, so jutranje.

Prav je imel tisti, ki je rekel, da so jutranje zvezde one, ki vidimo jutraj, toda to se tiče le zvezd promičnic. Oni, ki je trdil, da so jutranje tiste, ki izidejo na vzhodni strani, bi moral pomisliti to, da nobena zvezda ne more iziti na zapadu, kot naše solnce ne. Nobeno nebesno telo ne more zahajati na zahodu, ako akoci vzemirje ne potuje tako hitro, da presega hitrost zemlje okoli osi, da bi se nam zdelo kot da nas prehiteva ter bi na ta način zahajala na zapadu, zahajala pa na zahodu.

Na neki zemlji kaj takega ne vidimo, pač pa bi lahko videli na promičnici Marsu, če bi bili gori. Okoli Marsa se vrti manjša zvezda, ki se imenuje Fobos in potuje okoli njega hitreje kakor se Mars sam vrti okoli svoje osi. Tako torej prebivalci na Marsu vidijo zahajati mesec Fobos na zapadni strani, in sicer vidi trikrat v štirindvajsetih urah.

Pri določanju, katere zvezde so jutranje in katere večerne, torej na odloča prostor, temveč čas, kdaj vstajajo. Ako zvezda vidi po polnoči, ji pravimo jutranja zvezda, drugače pa, če zvezda izide pred polnočjo, ji pravimo večerna zvezda.

Zmešnjava pa nastane pri Veneri najbolj zagoneten predmet na nebesnem svodu, ki se pokaže menjajo kot večernica ali jutranjica. Na nebesnem svodu je nikdar na vidimo na vzhodni strani svoda. To je valed tega, ker njeno okrožje okoli solncea preseka zemeljsko okrožje. Toda Jupiter, katerega okrožje je izven zemeljskega je videti na zahodu v večernih urah in na zapadu proti jutru. Vidimo ga lahko skozi vse noč. Kadar Venera prestopi iz stanja večernice v jutranjo zvezdo, tedaj prekrži meščvo pot.

Izseljevanje zamorcev je zadelo južne podjetnike.

(Leland Olds za Fed. Press.)

Poboljšane plače, nekoliko boljše življenjski pogoji, šole in večja enakopravnost, vse to so vzroki, radi katerih so zamorci na Jugu pričeli zapuščati plantažnike in druge južne podjetnike ter se izseljevati v severne države Unije. Sclitev proti severu, ki je silna zaradi splošni stavki, pa je silno zadela veltrogovce in podjetnike z Juga ter njihove denarne mošnje.

Škodo, ki jo ima država Georgia radi izseljenja zamorcev s farm, računajo, da bo to leto znašala \$27.000.000, ali v desetih letih \$250.000.000, kakor je povedal J. S. Peters, predsednik zveze bankirjev v Georgiji. Rekel je: "To bo ogromna izguba za naše trgovce in podjetnike, železnice ter druge trgovske interese v državi, ker se tako izseljujejo zamorci."

Po nekem poročilu bankirke zveze, je to leto zapustilo državo Georgijo 77.500 črncev in v zadnjih treh in pol letih je vsega šlo na sever 228.938 zamorcev. Opuščenih je 46.674 bivališč in 55.524 obdelanih polj v državi.

Poročila iz Južne Karoline so tavnatoka neugodna. Od 1. novembra 1922 je odšlo 50.000 zamorcev iz 46 okrajev od vseh 31 okrajev v državi. Železniški uradniki menijo, da je odšlo 22 odstotkov zamorskega prebivalstva proti severu, največ v Pennsylvanijo, odkoder prvi izseljenici že pošiljajo po svoje žene in otroke; torej so se odselili za stalno.

Enaka poročila so prišla iz New Orleansa in iz Memphisa. Kaj morajo podjetniki storiti, da si obdržijo črnce, je povedal zopet predsednik Peters, ki je rekel: "Prvo, kar je najbolj potrebno, mora priti povišanje plač, da se bodo lahko merile z onimi na severu in na zahodu, da bo ljudem zadostovalo za počitno preživljanje. Lahko tudi rečeno, da ne moremo plačevati tolikših plač, kakor store industrijska središča, tuda, če je to resnično, se bo izseljevanje nadaljevalo, odkler ne

bo na severu preveč delavstva, kar bo tam gori povzročilo sopot manjše plače. Drugič morajo življenjski pogoji za črnce v njih naseliših bolj varni, za kar morajo skrbeti oblasti. In poleg tega bi bilo tudi potrebno, da oblasti ali kdorkoli skrbi za sanitarne odredbe v njih naseliših. Največkrat najdemo ceste skozi njih naselišča v najslabšem stanju, kjer leže odpadki in razne smeti. Zelo malo izmed njih ima vodo po stanovanjih, nimajo luči, plina in telefona ter drugih ugodnosti, katere ima lahko skoraj vsak belokožec."

Dalje Peters navaja, kako zelo je potrebno, da se v naseliših, kjer žive zamorci, povsod uvedejo obvezne šole, da se vsak izobrazi vsaj toliko, da ne bo vodna žrtev kakih goljufov in se bo znal sklicevati na zakon.

Izseljevanje z Juga nedvomno pomeni napredek za črnce. Od navadnih peonov, ki niso nič bolj kot nekdanji sužnji, se bodo na ta način črnci povzpeli na stopnjo meznega delavca, katerega pa tudi nikakor še ne odgovarja potrebam z humanitarnega stališča.

Vabilo prihaja iz Georgije, naj bi se pa belokožni delavci naselili tja doli, ako odhajajo črnci, a Peters pravi k temu, da so bili zamorci na Jugu najboljše za ono delo, kajti bili so delu privajeni, poleg pa delali za manjšo plačo, živeli skromneje in ceneje kot katerokoli drugo plemo, razun morda kulijev z orienta. Poleg lo pravi Peters, da bo to znašalo plače na severu, ker se sem gori selijo črnci.

To pa je nekaj, kar hoče Gary. In človek bi se skoraj šudil, če ni terorističnih nasilij proti črncev na Jugu, katerega so pomagala k izseljevanju na sever inspiriral kdo z urada U. S. jeklarskega trnsta. Toda peraz Garjevihi idej za doseg cenenega delavstva ne leži v tem, da bi preprečili preseljevanje zamorcev, temveč v skupnem boju delavstva obeh plemen.

Gospodinjki kotiček.

Nadomestek za med. — V malo več kot kvortu mleka kuhaj eden in pol funta sladkorja skozi dobro uro in pri tem mešaj. Pridaj malo limonovega soka in slupkov. Proti koncu kuhanja dodaj še osminko kvorta prevrele vode, da med ne bo pregost. Ko med postaja gostejši, ga venomer mešaj, drugače se ti prižge.

Jed iz čebule. — Praženo zrezano čebulo kuhaj z na koščke narezanim krompirjem in zemljsko kolerabo na maslenem prežganju toliko časa, dokler krompir in kolebara nista mehka.

Moka ne utрпи solnce. — Kaka gospodinja, ko pripravlja omako, juho ali kako drugo močnato jed in opazi, da moka ktopa v kroglice, misli, da na bo pripravila doore jedi, če bo rabila to svalkasto moko, in jo nese na solnce, da bi se razpustila. Taka gospodinja ne dela prav, kajti vlažne moke bi nikdar ne smela dati na solnce, da se razpusti. Solnce moko pokvari. Solnični žarki uničijo v moki vse redilne anovi in okoduje moki ravnotako kakor se gretje v milnu. Moka se pri tem res razpusti, a pozneje zopet prične stopati skupaj v še trdeje kroglice in postane zelo neukusna. Moko je treba imeti na zravnem prostoru, pred solncem pa jo je treba obvarovati.

Uporaba ostalih koščkov mila. — Pri vsakem gospodinjstvu, zlasti tam, kjer so številne družine, se nabere s časom precejšnje število koščkov toaletnega mila. Take koščke je najboljšo spraviti, ker lahko jih je ob priliki porabiti. Spravi jih v kak emajliran kofček. Ko bo lonček napolnjen do treh četrtin s takimi koščki in odpadki od mila, zalij koščke in odpadki z mrzlo vodo tako da jih bo voda pokrivala. Tako postati stari mlo čez noč. Med tem časom se koščki mila zmehčajo. Naslednjega jutra pristavi lonček k ognju, naj se prevre štiri ali pol ure. Par kapljice glicerina ali kolinske vode ti je treba kaniti vmes, pa imaš še boljše milo kot prej. To tekoče milo tedaj vlij iz lončka v poljubni model, ki pa mora biti mrzel, kjer naj se strdi. Milo, ki si ga na ta način skuhala, pusti par tednov, da se strdi. Ako ne gre rado iz modela, kamor si ga vlija, tedaj obreži okoli z nožem in imela boš lepo dišeč, poljuben kos dobrega mila.

Olaščava za matere pri otrocih. — Matere mnogih otrok ali vzgo-

jiteljice v kakih otroških domovih, bi bilo jako dobro, da bi kda parčale o svojih skušnjah z malčki, da bi tako s praktičnim nasveti pomagale mlajšim materam, katere so se neke, olajšati njih delo. Koliko skrbi, dela in neupojnega prizadovanja ima mlada mati s prvim otrokom, ker si ne zna pomagati, ne ve, kako spravljati otroka, mu dajati hrano in steklenico, ga kopati itd. Pri vsem tem se namreč šele uči. O številnih olajšayah in praktičnem delu ji nihče ne pove. In ravno izkušene matere bi lahko kaj takega storile, da bi bilo toliko lažje mladim.

Jaz na primer sem pri prvem otroku imela silno mnogo skrbi, ker si nisem vedela pomagati, več iskanih je bilo pri drugem in potem pri številni družini. Par nasvetov podajam tukaj. — Stalna skrb matere je neprestano ceptenje in branje pri detetu. Neke mati je pri tem prišla do enostavne iznajdbe. Povezala je otroško posteljico odspodaj in okoli s močnim trakom ali pasom in deto je ležalo mirno, nji pa se ni bilo treba bati, da bi se prekobacalo iz postelje.

Najhuje je materi navaditi malčka na čistost. Otroku mora ostati na loncu toliko časa, dokler ni gotov. Toda kako naj ga mati drži na loncu, posebno ako je živahan, ona pa nima časa, da bi stala pri njemu in ga držala. V nekem zavetlihu z malčki sem videla sledeče: Voditeljica je imela v negi sedem malčkov. Imela je napravljene privzane stolčke ob midnih nogah in tam so morali sedeti privzani toliko časa, dokler niso pokazali rezultata svojega sedenja.

Nekatero matere vedno tarnajo, da bi rade poljale svoje otroke malo na izprehod, kadar sije solnce. In upravičene so, toda kako morajo tedaj navadno pomivati posodo, pospravljati sobe, ribati in pa pripravljati za večerjo. Nek otroški zdravnik mi je povedal, kako naj naredim in od ti stega časa sem vsakoga popoldneva oblekla otroka kot bi šla z njim na izprehod ter ga postavila na varni prostor k oknu na južni strani, kjer je sijalo solnce. — M. W.

Program avstralske Delavske stranke.

Sydney, N. S. W. — (Federated Press.) — Delavska stranka Avstralije se je na svoji letni konferenci zadnji mesec ponovno in soglasno izrekla za socializiranje industrije, produkcije distribucije in menjave. Program stranke se glasi:

Socializiranje industrije, produkcije distribucije in menjave. To se ima doseči s sledečimi sredstvi: Ustavna osvoboditev industrijskega in parlamentarnega ustroja dežele. Organiziranje delavcev po industrijah (amalgamacija). Podržavljenje vseh denarnih zavodov in glavnih industrij. Poobhlinjenje vseh tistih javnih naprav, ki so zrele za ta korak in kjer morejo na ta način služiti ljudstvu.

Vlado socializiranih industrij vrše odbori, v katerih imajo delavci dotičnih industrij in občin polnopravno predstavnstvo. Voljeni vrhovni ekonomski svet za vse socializirane industrije. Ustanovitev birojev za delavska raziskovanja in informacije ter delavskih vzgojnih zavodov, v katerih se imajo delavci vaditi v upravljanju socializiranih industrij.

DESET ZAPOVEDI ZA NEVESTE.

- 1.—Daj, da je tvoj mož gospodar na domu. Če ga ne smatraš za sposobnega poglavarja, se ti ohlaja ljubezen do njega.
2.—Bodi dobra kuharica! Če nisi to, potem najemi dobro kuharico in glej, da bo obed pripravljen o pravem času.
3.—Imel stroj dom privlačen in prijeten! Če si izurjena v glasi, zaigraj ali zapoj katero svojemu možu zvečer, ko se vrne z dela.
4.—Dobro prehtaj njegovo razpoloženje in se ravnaj po njem!
5.—Nikar ne zvrtači vse krivde na moža! Mnogokrat je krivca ženska. O tem sem se lahko uveril na sodišču.
6.—Nauči se zapuati svojemu možu! Vpošteva njegovo pojasnjo, kadar pride zakasnel domov. Če mu nisi mogla zaspasti, zakaj si se pa vzele z njim?
7.—Nikar ne sitnari! Nikar ne godrnaj in nergaj! Večina mož ima polno svojih lastnih sitnosti.
8.—Zanimaj se za njegovo po-

Slovenska Narodna Odporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. GLAVNI STAN: 2657-36 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa. gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Bina Nevah, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jake Zavertnik upravitelj glasila Filip Golina.
FOROTNI ODSEK: John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zalensnik, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Rip, Minn., John Terzich, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorlach, 414 W. May St., Springfield, Ill.
BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROZJE: Bina Novak, predsednik, 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosini, Box 286, Meigs, Run, Pa., John Gotsch, 14221 Popper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROZJE: Anton Silar, Box 104, Great, Kans., za jugozapad. Max Mara, Box 184, Buhl, Minn., za severozapad. Miha Zegal, 8463 S. Winchester St., Murray, Utah.
Nadzorni odbor: Frank Zeita, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Samrah, 5500 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6494 St. Clair St., Cleveland, Ohio.
Zdravitveni odbor: Predsednik: Frank Alot, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Juhus Ovan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joe Sluh, 6494 Otten Ct., Cleveland, Ohio.
VRHOVNI IZBRAVNIKI: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.
POZOR!—Korrespondenca z gl. odborom, ki delajo v glasovni uradi, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVIO: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tišajo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSILJI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse prišle glože posiljovaj v gl. izvrševalnem odboru za naj pošiljajo Frank Zeita, predsedniku nadzornega odbora, ligar naslov je zgoraj.
Vsi prišle na gl. poradni odsek za naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, nenaslani, oglaš, neregularni in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-36 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

do. Če je rudar, se pogovarjaj z njim o rudarstvu. Če je godbenik, se zanimaj za godbo, če je čevljar, za čevljarstvo in usnje, če odvetnik, se pomenuj z njim o odvetniških zadevah. In če je politikar, mu nikar ne govori o krompirju ali kumarah! Če je atletist, mu nikar ne hvali nobene vere! Bodi sama atletinja, zakaj, le enake misli morejo vzeti človeka na sloveka.

9.—Hodi vsled in ob vsaki priliki volit, in mož bo ponosen nate.
10.—Bodi pozorna nanj in mu izkazuj nekoliko naklonjenosti in ljubavi! Ljubi ga, kolikor ti pripušajo duševne in telesne moči! Može dostikrat ne mislijo na ljubezen, ker so zatoptjeni v skrbi, ki jim jih delajo vsakdanji posli. Ustrežaj mu v vseh oziirih, ki so posteni.

SVETNI KONGRES UTEGNE BITI SKLIKAN NA IEREDNO KASERANJE.

(Nadaljevanje s prve strani.)
Mnošice so kljubovale enemu najhujših podnebnih neurij v tem poletju. Grmelo je, bliskalo se in lilo, da je bila groza.
Coolidge je zagovornik odprte delavnice, in kakor vse kaže, bo najbrž nadaljeval boj za Harding-Daughertyjevo sodno prepoved proti vsem tistim delavcem, ki se potegujejo za počitno mezdo. To, da je Coolidge pozval narodno milico proti stavkajočim policajem v Bostonu, ko je bil governor države Massachusetts, dopoveduje, kaj ima deljavnost priiskovati od novega predsednika.
Ralph Chaplin in sedem drugih političnih jetnikov, ki so bili pahnjeni med vojno v ječo radi svojih političnih nazorov, je prišlo iz leavenworthske ječe par dni pred usodnim Hardingovim potovanjem na zapad. Ti so prišli z zadrženo vežo na stroji svobodi iz zapora, in nad štirindvajset drugih politični: jetnikov je še vedno za jetniškimi zidovjem. Coolidge bo težkoda pravilnejši

RAD BI IZVEDEL

za mojo sestrično samaka se je pisala Marija Konstanjevic, kako se piše sedaj omožena, ne vem. Doma je občine Polnik pod Kumom, pošta Litija, Kranjsko in se nahaja nekje v Združenih državah. Nedejše bi rad izvedel za mojo sosedo v starem kraju, samaka po imenu Terezija Mivec, kako se sedaj piše omožena, mi ni znano, doma je iz vasi Plaina, pošta St. Juri na Kranjskem, kje se nahaja v Združenih državah, mi tudi ni znano. Priporočam se cenjenim čitateljem "Prosvete", ako kdo pozna njiju in ve za naslov je, prosim, da mi to naznani, zakar bom zelo hvalečen, ako hodeti pa sami čitlasi ta oglas, ju prosim, da se zgledati na spodnji moj naslov. Iskani mi radi tega, ker bi ju rad obiskal, pa sem naslove izgubil, valed tega želim, da se čim hitreje prijavijo. Frank Drobne, P. O. Box 61, La Salle, Ill. (Adv.)

političnih jetnikov kljub amnestiji, ki so jo razglasile evropske vlade takoj po končani vojni. Coolidge je vodil boj proti ameriškim progresivcem s svojim lastnim perestim v ljetu "The Delinicator".
Coolidgeva administracija bo najbrž še bolj protidelavska v izražanju in praviško nasadniška v izvajanju kakor ona njegova prednika. Coolidge je mož bostonski bankirjev.
Niti kmet, niti industrijski delavec ne bo imel nobene koristi od njegovega povzdignjanja v predsednika Združenih držav.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Julija 31-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljena, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.
Naši zastopniki so vsi družtveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.
Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.
Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.
Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vsa leta pa \$8.00.
Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.
Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 So. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

CUNARD ALI VAM PRIDEJO SORODNIKI V AMERIKO?
Konzul Kraljevijskih držav v Szegedu za delovanje predstavi na vas in vizuje do 10 dni brez plačila CUNARDOVA je najhitrejša na vsem svetu. Potovanje z Cunardovimi ladjami si treba izbrati za vsako leto. Cunardovi parniki odhajajo vsakih pet dni.
Konzul Kraljevijskih držav v Szegedu za delovanje predstavi na vas in vizuje do 10 dni brez plačila CUNARDOVA je najhitrejša na vsem svetu. Potovanje z Cunardovimi ladjami si treba izbrati za vsako leto. Cunardovi parniki odhajajo vsakih pet dni.
Konzul Kraljevijskih držav v Szegedu za delovanje predstavi na vas in vizuje do 10 dni brez plačila CUNARDOVA je najhitrejša na vsem svetu. Potovanje z Cunardovimi ladjami si treba izbrati za vsako leto. Cunardovi parniki odhajajo vsakih pet dni.

Njeno življenje.

Povest — Pisala Zofka Kveder-Demetović.

Krasova knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

Res je prinesel par dni pred izletom ličen fotografski aparat domov in je fotografiral z njim mater, Leno, hleco, hlev, vrt. Slike so prav dobro uspeli. Rekel je, da se mora vaditi, ker ga je prošil profesor, da bi na izletu fotografiral ladje, pa kolege in nekoliko zanimivih objektov v Benetkah. Imenitne volje je bil in ljubezniv še bolj nego navadno.

Tiste večere po izletu je prečepel gori pod streho, kjer si je napravil temen kot za razvijanje. Kakih petdeset slik je razvil in kazal materi in Leni, da vidita, kako krasne so Benetke.

Mati se je šušila, odkod je vzel toliko filmov, ki so vendar precej draga stvar. A on je rekel, da gre to vse na stroške profesorja, ki je bil z njimi, in nekoliko premožnejših kolegov, ki bi radi imeli trajen spomin na prijetni šolski izlet v prijetno mesto na lagunah.

Mati in Lena sta imeli mnogo dela na vrtu, okopavanja in zalivanja zelenjave in tudi v kuhinji z vkuhanjem sadij, ki ga je potem po zimski nosila Lena na prodajo v mesto na trg. Ali Tilda je vseeno opazila, da se Rajko malo uči, da se bavi le s fotografiranjem.

"Vidim, da bom morala zopet v mesto vprašat, kako je s teboj. Konec šolskega leta se bliža, a ti zelo zanemarjaš knjige, kakor se mi zdi..."

"Oh, ne, mama! Ampak zdaj se mnogo laže učim kakor prej. Samo v šoli pazim, a doma mi ni treba skoraj nič ponavljati. Boš videla, moje izpričevalo bo dobro; nadejam se, da dobiš zopet odliko, kakor lani," se je branil in hvalil...

Druga obletnica Mimičine smrti se je približala.

Lena ji je bila res postavila križ na grob. Tilda je še prej nasadila rož, da je bil grob vse leto v cvetju.

"Glej, napravil sem fotografijo Mimičinega groba," je rekel Rajko tisti dan, predno je šel dol v mesto v šolo, in je položil dobro pogojeno sliko svetlobnega groba pred mater. "Da boš imela za spomin, mama..."

S solzami v očeh je objela sina.

"Dober si, vidim, da si dober; da je tvoje srce boljše od tvojih besed..." je rekla mati.

Zaprla se je v sobo, naslonila glavo v dlan in odpannila v srcu zavoro sladko-grenkih spominov na mrtvo hčer.

Kako je bila mila, dobra! Nikoli ni ranila njenega srca, nobenih skrbi ji ni povzročala, njena bolezen edina je vznemirila materino dušo in njena smrt jo je razkolila. Mirna in blaga je bila njena narava, njeno srce zanesljivo in zvesto. Kako pridne roke je imela, vedno pripravljene na uslug, na pomoč, in kako trden in lep začaj se je skrivaj v šibkem deklinirani telesu!

"Nikoli te ne prebolim, draga, nikoli!" je obetala mati.

Iz temne, nejasne daljave izza nje, zadaj izza mnogih preteklih let sta vstali še dve mili, ljubljeni podobi. Dva otroka sta se držala za roko in sta prišla obiskat mater, da se ji je zalilo srce od vroče tuge in hlebeč ljubezni...

Mirko, Eliza, Mimica, trije grobovi jih krijejo.

In zopet so se odprle težko zaceljene rane srca in so bolele prebrisklo. Sladki glasovi so se zbudili v duši, zdavnaj zamrli glasovi; mehke, ganljivo besede so se vrline iz preteklosti. Trije ljubljeni otroci so se ji nasmešili od daleč, že pobledeli, v rahlo senco izpremenjeni.

Mati je iztegnila roke v nemem hrepenenju, ki mu ni izpolnitve nikoli.

Še enkrat, edinkrat bi jih pritisnila na svoje srce! Še enkrat, edinkrat bi jih začutila tople in žive na svojih prsih! Še enkrat bi se s lačnimi ustnami dotaknila njihovih mlilih glav! Še enkrat bi pogledala svoj pogled v presladke otroške oči Mirkove in Eličine in v globoko resno oko Mimičino! Še enkrat, enkrat edinkrat da bi se je dotaknile male, mehke, božajoče roke! Oh, duša jih je željna, srce jih kliče k sebi nazaj!

"Moji dragi, moji mili! Zakaj, zakaj ste mi umrli, zakaj ste odšli, ko sem vas toliko ljubila!"

Iz zopet sta se odmaknila otroka nazaj v temo preteklosti, ki se ne vrača nikdar, nikdar. Deklica je odstopila za njima. Kakor v meglo so se izgubili. Nedosežni hrepenedim materinim rokam, nedosežni njeni tugi in njeni ljubezni.

Zatisnila je oči in se zasajala nazaj v preteklosti leta. Izpod trepalnic ji je polzele solze in vendar se je zganila v njenem srcu sladkost nepozabljivih, vedrih spominov.

Sama ni vedela, kako dolgo je tako slonela. Kakor da se je duša odtrgala od telesa in splavala nazaj v davna minula leta, k ljubljeni deeli. In sedanost je zastala, utihnila, kakor včasih obstoji in utihne ura na stezi.

Prebudila se je, kakor se siromak lačen prebudi iz sladkih sanj o bogastvu, razkošju, uživanju. Vstala je, šla v kot, izvlekla kovček izpod klopi in ga odklenila. Tam so ležali drobni spomini, ki jih spravljajo matere od svojih otrok. Stari izhobenčevalčki; majhen, pisan predpasnik, pohiedel od pranja; stara, zakrpana oblekica; polomljena grahka; majhen slamsnik krilca, hlačece, srajce, vse že porumenelo od ležanja. Davno, davno je delala te drobne čipke, šivala te stvari. Že so v grobu razpadla telesa, ki jih je oblačila v to perilo; nič več ne tekajo nočice po zemlji, ki je gledala te nogavice. Stara polomljena punčka je še vedno zre s svojimi steklenimi očmi, a Elize še davno, davno ni več na svetu. In ta ogledana, počedečana knjiga z velikimi slikami šivali, konja, ova, tigra, medveda, — kako rad jo je imel Mirko, koliko povesti mu je morala pripovedovati o antilopah in gazelah, nosorogu, krokodilih, širafah in slonih. Vsaka žival je imela svoje posebne povesti in vedno novih si je morala izmišljati mati. Glej, knjiga je ostala, a deček je umrl že davno.

Mati je klečala na tleh, naslonila se čez te spomine in se razjokala.

Šla je v drugo sobo. Tam v škrinji so bile spravljene tiste stvari, ki so ji ostale po Mimiči.

Obleke, perilo, pentlje, ki jih je nosila v laseh, rečna dela, ki jih je delala v šoli. Vsak komad je zbujal spomine na davne dni, tedne, mesece. Glej, vzorec čipk, abeceda višita v belo platno, ličen ovratnik, ki si ga je sama izvedla v pisarni ornament album, v katerega so ji zapisale prijateljice in součenke polno lepih ganljivih starinskih stihov in želja a krasno, koristno življenje. Umrla je Mimica, odšla in le te drobnarije so ostale, kakor planko ladje, ki se je razbila na pečinah in jih je morje zaneslo na prod. Žalostni, bedni ostanki, mrtvi, brezčutni... In vendar je mati vzdignila tanko batistno bluzico in jo pritisnila na obraz ter jo zmočila s svojimi solzami...

Vstala je, opotekajoč se, onamljena od tuge, prevzeta od silne želje, priklicati nazaj one minole dni, ko je hčerka živela z njo tu v sobi, sedela pri oknu in šivala in zvečer pod svetiljko sklanjala glavo nad knjige in zvezke.

Pristopila je k omari, da se tam polže spomine na ono, kar je bilo, da si rani srce z bridkim in vendar sladkim spominjanjem na ljubljeno, neprežaljeno hčer.

Odklenila je omaro.

Že dolgo se ni utegnla baviti s knjigami. Po dnevi je delala sunaj na vrtu, šivala, pomagala Leni, a zvečer je trudna legala zgodaj spat.

Skrpajoč se je odprla omara.

Nekaj čudnega jo je izpreletelo.

Tako prazni so predali...

Začela je pregledovati knjige, iskati. Mnogo je manjkalo. Najdražje knjige. Dela, ki jih je kupil še njen oče in ki so ji bili dragoceni spomini nanj.

Stopila je na stol, iskala...

Morda je Rajko komu posodil...

Ali ne, preveč knjig manjka.

In zdajci jo je izpreletelo, uganila je, izpregledala.

Tisti fotografski aparat, ki je o njem trdil Rajko, da mu ga je posodil njegov prijatelj... Že par tednov ga ima... če bi bil izposojen, bi ga bil moral že davno vrniti...

Kupil ga je, kupil za denar, ki ga je dobil za knjige! Za knjige, ki jih je ukradel materi! Knjige, ki so bile nekdanj dedova last!

Nekaj surovega ji je udarilo v obraz.

Ninja ponosa, niti poštenja, niti srca!

"Ali si ti prodal dedove knjige!" je vprašala sina, ko se je vrnil zvečer.

"Da, jaz," je priznal. Prestrašil se je in pobledel. "Odpusti, mama, prosim te, odpusti!" je prošil in jo lovil za roko. "Nikoli več ne storim česa takega, nikoli več!"

Odpahnila ga je od sebe.

"Pusti me!"

Njeno srce je otrdelo, čutila je grenek prezir v ustih.

"Tak si, kakor je bil tvoj oče!" mu je zalucila v obraz in odšla iz sobe.

XIX.

In zdajle je spoznavala vsak dan bolj; Tak je, kakršni je bil njegov oče!

Vse se je ponavljalo. Laži, prevare, ponovernjenja...

Konec šolskega leta je prinesel domov izpričevalo srednje vrste. Čez počitnice ga ni upala poslati nikamor. Na Trato ni bilo niti misliti; stric Robert je ležal bolan. Za julij ji ni nihče poslal onih običajnih dvajset kron podpore. Slišala je, da ima stariček velike skrbi, da sta mu sina napravila novih neugodnosti in da so se že začeli oglašati dolžniki v težbami na posestvo. Da se je mogla zaneesti na sina, bi ga bila poslala k enemu svojih bratov. To bi jih bilo zopet zblížalo; dopisovanje s njimi je postajalo vedno redkejšo in povrnejšo. Ali izgubila je še vso vero v sina in se je bala, da ji ne napravi nove sramote. Vse ji je bilo tuje, kar je govoril in delal. Njegova izpremenljivost, lahkota, s katero je pozabljala lastne pregreške, pomanjkanje sramu in ponosa. Kakor šoga je bil gladek in lahek, z nobeno besedo ni mogel človek priti do njega. Zgodilo se je, da se je zjokala pred njim od skrbi in strahu pred bodočnostjo. Tolažil jo je in se ji zaklinjal, da postane drugačen, naj se ne žalosti. Ali komaj je odšel skozi vrata, že ga je slišala sunaj žvižgati in prepevati, kakor da se ni nič zgodilo. Nobene resne ni bilo v njem.

Začel se je laskati okoli Lene, ko je videl, da mati vendar ni tako mehka, kakor je hotel, da bi bila. Izmišljal si je razne ljubeznivosti za njo; po neki razglednici domače hrbovske vasice ji je bil prerasel in skonstruiral v povečanem formatu njeno domačo farno cerkev in ji sliko skrivaj obešil nad posteljo v njeni sobici pod streho; pomagal ji je včasih zjutraj nositi kanto z mlekom proti mestu. Lena je bila dostopna takim uslugam in večkrat mu je dajala skrivaj denarja iz svojega, da je imel za cigarete, ki jih je kadil na izprehodih. Ker si doma ni upal zaradi matere.

Mati je hotela, naj tudi o počitnicah čita kaj resnega, študira jezik ali kaj takega, da se prevede ne navadi brendelja in lenobe. Ali to ga ni veselilo. Z Miličevim Ferdodom sta si bila nabavila tamburice. Rajku je Lena dala denar in cele dneve sta brenkala. Lepo ju je bilo slišati zvečer. Imela sta tudi lep glas pa sta pela in brenkala. Naučila sta se vse polno raznih slovenskih narodnih pesmi; slovenske pa hrvatske, češke, poljske, malorške dumke, vse sta istaknila. Rajko je bil prijeten dečko, vedno vesel, poln šale in devtipov. Povsod so ga radi imeli in bil je po vseh župniščih, šolah in poštah po okolici dobrodošel gost. Miličev oče ga je vabil k sebi in k svojim sorodnikom, kadar je šel kam v posesti. Tildi ni bilo prav, da hodi sin toliko ali popolnoma zabraniti vsega mu ni mogla. Tudi je zdaj Lena bila s fantom.

"Pri nas je pust, kaj bi delal doma? Naj gre, saj so počitnice, prestrugi ste, gospa," je karala Tilda.

"Ne pušam ga rada k tujim ljudem in pa tako na same zabave, posete in veselice. Življenje in gostija a on bi samo tambural in se kratkočasil."

"Mlad je še, kaj mu hočete? Midge vsa predolgočasni zanj. Fantje v njegovih letih ne sede radi doma."

"Da, ali on potrebuje strogoosti. Saj veste, kaj mi je že vse napravil..."

(Dalje prihodnjik.)

Lev Tolstoj: Rodbinska sreča.

DRUGI DEL.

(Dalje.)

Začel se je h krati na ovinku čisto glas moje prijateljice, ki me je zvala. Spametovala sem se zopet, izmuznila mu svojo roko in ne ozrevisi se nanj, pohiteca do gospe L. M. Vaidli ave v kočijo in se le sedaj sem se ozrla. Odkril se je ter z nasmehom nekaj izpregovoril. Niti slutiti ni, kako neizrekljivo mi je omrzel v tem trenutku.

Življenje kazalo se mi je sedaj tako nesrečno, bodočnost tako brezupna in minulo tako črna! Gospa L. M. govorila je z menoj, toda nisem je razumela. Zdelo se mi je, da govori le iz pomilovanja da bi zakrila zaničevanje, katero sem ji vzbudila. V vsaki besedi, v vsakem pogledu čutila sem nje zaničevanje in razaljivo pomilovanje. Poljub goz mi je kakor sramotno zamenjenje na liču in misel na moža in otroka bila mi je neznozna.

Ko sem bila sama v svoji sobi, poskušala sem premišljevat i svojem položaju, pa zopet mi je bilo tesno v samotji. Nisem mogla piti čaja, ki so mi ga podali in sama na yedoha zakaj, naučila sem, da se zvečer popeljem k svečjemu možu v Heidelberg. Še le ko sem, a služabnica vstopila v pralni železniški voz, ko je začel vlak drdrati in me je ovel hladen skoz okno pihlajoč veter, zavedla sem se zopet in začela jasneje premišljevat i svoji minulosti in bodočnosti. Vse moje zakonsko življenje od dne, ko sva se preselila v Petrograd, pokazalo se mi je h krati v novaj luči ter oditaje težilo mojo vest. Prvikrat sem se živo spomnila prvega časa najinega življenja na delah, na najino uaurte ter se vprašala: Kakšno srečo ušival je moj mož v tem času...

In čutila sem, da sem dosti zakrivila proti njemu. "Ali zakaj me ni zadrževal?" vprašala sem se. "Zakaj ni upotrebljeval možj svoje ljubazni, ali me pa nemara celo ljubil ni? ... Ali naj bi bil tudi kriv ali ne, poljub tujega človeka gorel je na mojem leli in čutila sem ga še vedno. Kolikor bližje sem prihajala Heidelbergu, tolikanj jasneje sem si predstavljala moža in tolikanj strahnejše težilo me je bližajoče se snidenje.

"Hočem mu izpovedati vse, vse oplakati z solzami pokore," mislila sem si. "In on mi bo vse odpustil." Ali nisem še vedela sama, kaj "vse" mu naj razodenem, in sama sebi nisem verjela, da mi bo odpustil.

Toda, ko sem stopila v sobo k svojem možu ter vrgledala njegovo mirno, še tudi začujeno lice, začutila sem, da nimam ničesar, kar bi mu povedala in da ga ne morem prositi odpuščenja. Kes in žalost ostala mi je v duši, ker je nisem bila zmožna izraziti.

"Tako iznenada!" pozdravil me je on. "Jutri sem te hotel obiskati." In pogledavi mi bližje v lice, prestrašil se je nekako. "Kaj je s teboj? Kaj ti je?" popvprašal me je.

"Niš mi ni," odgovorila sem mu ter komaj zadržala solze. "Prišla sem za zmiraj. Če je mogoče, odpotujva še jutri na Rusko." Gladal me je precej dolgo molče in pozorno.

"Nu, povaj vendar, kaj se je zgodilo?" silil je.

Zardela sem nehote in pobesila oči. V njegovih očesih zasvetila se je jeza. Prestrašila sem se misli ki so se mu mogle vzbuditi, in rekla sem:

"Niš se ni zgodilo; bilo mi je le neugodno in dolgočasno brez tebe in premišljevala sem mnogo o najinem življenju in o tebi. Že zdavnaj sem se pregrešila nad teboj. Zakaj hodiš z menoj tjakaj, kamor se ti ne poljubi? ... Zakaj si pustil vse po mojej volji? ... Že zdavnaj sem mnogo zakrivila!" ponovila sem in posillilo so me solze. "Pojdiva na deželo, za zmiraj!"

"Ah, moja draga, prizanesi mi s tako vzemirijivimi prizori!" dejal je hladno. "Da hočeš na deželo, to je lepo, ker so nama novei še skoro polli; da pa hočeš tje za zmiraj, to je nesmisel... Vem da tam ne vtrajajš dolgo. Izpij skodelico čaja, to bo bolj zate," končal je, vstal in pozvonil služabniku.

Prišlo mi je na misel vse, kar si je mogel misliti o menj, in bilo me je strah teh mislij, katere sem mu pripisovala, ko sem se vjela z njegove nezapljivim in tako rekoč sramotilnim name uprim pogledom.

"Ne, noče in ne more me razumeti!"

Rekla sem, da grem pogledat k otroku ter sem odšla od njega. Morala sem biti sama, da se izjočem; izjočem...

IV.

Zopet je odzvela naša tako dolgo zapuščena hiša v Nikoljskem; pa ni odzvelo, kar je poprej živelo v njej.

Materi ni bilo več in midva bila sva sama. Ali sedaj nama samota ni bila več potrebna, temveč jako neugodna. Zima minila nama je tolikanj žalostnejše, ker sem bila zopet bolna in sem ozdravila še le po porodu svojega drugega sina.

Moje razmere proti Sergiju Mihajliču bile so tudi nadalje hladno-prijateljske, kakor v času najinega mestnega življenja, samo da me je tukaj vsaka dila, vsaka stena, vse pohiše in drugo spominjalo, kaj mi je bil mož in kaj sem izgubila. Zdelo se mi je, kakor bi naju bil razdvojil kak neodpustljiv greh, kakor da me hoče mož zaradi nečesa kaznovati, pa se zraven vendar delati, kakor bi o tem nič ne vedel. Kako bi ga naj prosila odpuščenja, ko še vedela nisem, zaradi česa? Kaznoval me je samo s tem, da mi ni več odkrival svoje duše, svojega srca, kakor poprej; pa ni ga tudi nikomur odkrival, kakor bi ga sploh več ne imel.

Časih mi je prišlo na um, da se je samo tako dela, da bi me mučil, da živi v njem še ono poprejšno čustvo, in skušala sem mu ga vzbuditi. Ali delal se je vsakokrat, kakor bi se bil izogibal odkritosrčnosti, kakor bi me imel na samu, da se mu hlinim ter se bal vsake občutljivosti kot kake zmešane reči.

Njegov pogled mi je pravil: vsem vse, vse mi je znano, kar mi hoče povedati; vem tudi, da drugače misli, kakor govori. Sprva me je žalostil njegov strah pred odkritosrčnostjo, toda potem sem se spoprijaznila s mislijo, da to ni neodkritost, temveč da on le sploh ne čuti potrebe nasproti meni biti odkritosrčen. Sedaj bi mu tudi ne bila mogla reči, da ga ljubim, ali prositi ga, da bi v menoj molil ter ga svati, naj bi poslušal, kako igram. Med nama je zavladovalo tiho zakonsko življenje. Živela sva vsak zase. On se je ukvarjal s svojimi opravki, v katere se jaz meševala nisem in jaz sem se pečala s svojo brezposelnostjo, ki me pa ni več tako žalostila in jezila, kot poprej. Otroka pa sta tudi bila še premala, da bi naju mogla zediniti in pomiriti.

Prišla je spomlad. Katra in Sofija dospeli ste čez leto na deželo in ker sva dala najino hišo v Nikoljskem prekidavati, preselila sva se v Prokovo.

Bila je še ona ista stara znana hiša s hodnikom z rartegljivo mizo, s klavirjem v svetlej dvorani. Bila je še moja soba z belimi zavestami in z mojimi, že skoro pozabljenimi deklinirskimi spomini. V tci sobi bili ste dve postelji; jedna bila je poprej moja, v kateri pa je spal sedaj moj mali rdečelci Kokoša, iz druge manjše pa je kukalo iz plenie malo ličice Vanjevo. Stala sem često, ko sem ju prekrizala na večer, sredi te tihe sobice, in h krati so mi iz vsah kotov stopale pred oči slike iz minule, srečne mladosti, in zdelo se mi je, da mi stari, znani glasovi pojo deklinirke pesmi: In kaj je bilo iz teh prikazni, iz teh sladkih, mlilih pesmi? Uresničilo se je vse, kar sem se le nadejati mogla. Uresničilo so se vse moje sanje in domišljije, ali ravno to-uresničujeje delalo mi je življenje težko in otožno!

In vendar je vse tako kot je bilo poprej; vidi se skozi okno ravno tisti sadovnik, one iste klopi in steze, od jezera čuje se ona ista slavčeva pesem, cvete tam baš isti bezeg. Oni isti mesec stoji nad hišo; pa vendar je vse tako tužno; vse se je tako močno izpremenilo!

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Ave., New York City

EMIGRACIJA IZ KRAJA JE ZOPET ODPRTA DO JUNJA MESECA 1924

6426 OSEB SME PRITI V AMERIKO

Ako nameravate vaše ženo, otroke ali sorodnike dobiti v pisni takoj men in jaz vam vredim vse potrebno.

Pošiljam denar v demoino! Hranim vlogo!

POTNISKI ODDSEK!

EMIL KISS, BANKIR

133 Second Ave., New York City

Kako hladno je vse, kar me bilo tako mlo in ljubo ko, kakor poprej, sedele sva tro v dvorani in se tiho prjale ter govorile o njem. A tri se je nagrbaničilo čelo, in je bilo resnobno in blede in niso odzvale več one rtemveč izraževale tugo, soču pomilovanje. Nisve bile več dušeni nad Sergijem, kakor bile nekdanj, obsojevale sve sve se več čutila, kako in žale bile tako srečne in namesto, želele kakor poprej, da bi se povedati vsemu svetu, kaj ve, sve le šepetale, da bi naju ne slišal ter se po stokrat pševala, zakaj se je vse tako menilo.

A Sergij Mihajlič ostal kor poprej, samo, da je čelo še nagrbaničeno in precej las na sencih, njegov globok zorni pogled zdel se mi je da bi bil pred menoj vedno čim zakrit. Tudi jaz sem imel je v meni več ljubezni, in hrepenim več po njej. Ne le več dela in nisem več tako voljna sama s seboj, kakor bila poprej. Zdelo se mi je, nikdar več ne bo povrnila prejana nedolna radost in prejšna ljubezen do njega. ono življenje, ki je bilo tak polnjeno s sladkostjo in m. Sedaj bi ne bila več zmožna meti, ker mi je poprej bilo in odkrito, ne znala bi, kakš sreča živeti za drugega... zakaj živeti za drugega, ko je vek zase živeti ne more?

Popustila sem po vsem g od kar sva se preselila v Prokovo, toda star klavir in skladbe vzbujale so sedaj v mojo pozornost.

(Dalje prihodnjik.)

Kot izvrstno zdravilo za prebavo in grančec — jemljite Severa's Balzo (proje znač kot življenjski balzam) Priporočen za sprebravljjanje, zastaral vrtja in oslabelosti. Cena 50 in 85 centov. Vprašajte naš v lekarnah.

ZA KUHANJE PIVA DOMA imamo v zalogi slad, hmelj, in vse druge potrebščine. Postr se prepričajte, da je doma pi kuhani vedno le najboljši in nejni. Dobiti je tudi sibirsko steklene in raznih loncov, id. Mi vam dostavimo naročilo pti, točno v vse kraje. Groceries, sladčiarjenje v dajalne izlozmine damo prineso pust pri večjih naročilih. Pš informacije na: FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland

EMIL KISS, BANKIR 133 Second Ave., New York City